

GŁÓWNY URZĄD STATYSTYCZNY
Departament Statystyki Rolnictwa i Środowiska

Informacja sygnalna

Wyniki wstępne

Warszawa, 27.04.2007

BADANIE PRODUKCJI ROŚLINNEJ

WSTĘPNA OCENA PRZEZIMOWANIA UPRAW OZIMYCH¹⁾

Z przeprowadzonych badań polowych wynika, że w bieżącym roku uprawy ozime przezimowały dobrze. W większości województw nie odnotowano strat w powierzchni zasianych ozimin lub straty były niewielkie. Niewielkie uszkodzenia upraw ozimych wynikały głównie z dobowych wahań temperatury, utrzymujących się na polach zastoisk wody, a także wysuszających wiatrów.

Wznowienie wegetacji nastąpiło bardzo wcześnie – w zachodniej części Polski w pierwszej dekadzie marca, a na pozostałym obszarze kraju w drugiej dekadzie. Korzystne warunki agrometeorologiczne przyspieszyły wiosenne prace polowe. Do siewów i sadzenia roślin uprawnych przystąpiono o ponad 2 tygodnie wcześniej niż zwykle, a o miesiąc wcześniej niż w roku ubiegłym.

¹⁾Informacja zawiera wyniki wstępnej oceny przezimowania upraw ozimych oraz roślin sadowniczych przeprowadzonej przez rzeczoznawców terenowych GUS. Oceny dokonano na podstawie badań polowych wykonanych na początku marca, a także przeprowadzonej w końcu marca lustracji pól, łąk i sadów oraz obserwacji warunków agrometeorologicznych i ich wpływu na stan upraw rolnych i ogrodnich.

Przebieg pogody w grudniu, styczniu i lutym nie stwarzał zagrożenia dla zimujących roślin. Notowane głównie w rejonach wschodniej i północno-wschodniej Polski spadki temperatury powietrza przy gruncie poniżej -15°C , dzięki zalegającej pokrywie śnieżnej nie spowodowały nadmiernego wychłodzenia gleby na wysokości węzła krzewienia zbóż. Rzeczoznawcy terenowi GUS z województw: lubelskiego, warmińsko-mazurskiego, mazowieckiego, pomorskiego, lubuskiego i wielkopolskiego informują o niewielkich uszkodzeniach ozimin spowodowanych tworzeniem się na polach zastoisk wody, występowaniem chorób grzybowych, silnych wiatrów powodujących wysmalanie roślin, a także wahaniami temperatury powietrza powodującymi uszkodzanie roślin z powodu rozmarzania i zamarzania wierzchniej warstwy gleby.

W I dekadzie marca w rejonach zachodniej Polski, a w II dekadzie miesiąca na pozostałym obszarze kraju wzrost temperatury powietrza i gleby spowodował wznowienie procesów fizjologicznych roślin i obserwowano ruszenie wegetacji zbóż ozimych, rzepaku ozimego i roślinności na trwałych użytkach zielonych.

Korzystne warunki agrometeorologiczne umożliwiły prowadzenie w I i II dekadzie marca wiosennych prac polowych. Rejonami w drugiej dekadzie, a na znacznym obszarze kraju w trzeciej dekadzie marca przystąpiono do siewu zbóż jarych – owsa, pszenicy jarej i jęczmienia jarego. Wegetacja roślin w I i II dekadzie kwietnia przebiegała bez zakłóceń, na ogół w sprzyjających warunkach agrometeorologicznych. Nocne spadki temperatury hamowały nieco wschody roślin jarych oraz spowalniały tempo wzrostu i rozwoju upraw.

Ocena stanu roślin jesienią 2006 r.

Z oceny przeprowadzonej w listopadzie wynika, że pod zbiory 2007 r. zasiano 4,4 mln ha zbóż ozimych (podobnie jak rok wcześniej), w tym pszenicy ozimej zasiano nieco ponad 1,8 mln ha (o 0,4 % więcej w porównaniu do roku poprzedniego), żyta blisko 1,4 mln ha (o 2,5% więcej), pszenżyta ozimego ok. 1,0 mln ha (o 2,7% mniej), jęczmienia ozimego 146,9 tys. ha (o 5,3% mniej), a mieszanek zbożowych ozimych 65,7 tys. ha (o 3,2% mniej). Powierzchnię obsianą rzepakiem ozimym szacuje się na blisko 0,6 mln ha (o 0,3% więcej niż w roku poprzednim).

W okresie siewów upraw ozimych w końcu lata i jesienią 2006 r. warunki termiczno – wilgotnościowe były zróżnicowane. Występujące w wielu rejonach kraju w sierpniu intensywne, nawracające deszcze utrudniały prowadzenie prac późniejszych i siew rzepaku ozimego. Ciepły, słoneczny i suchy wrzesień spowodował, że na glebach lżejszych odnotowano niedostateczne uwilgotnienie gruntu, utrudniające siewy i kiełkowanie ozimin. Na początku września dobiegł końca siew rzepaku ozimego i rozpoczęto siewy zbóż ozimych, które powszechnie wykonywano w drugiej i trzeciej dekadzie września, a kończono w październiku. Trwająca w październiku ciepła i słoneczna pogoda z opadami poniżej średniej wieloletniej wpływała niekorzystnie na stan uwilgotnienia gruntu. W październiku w całym kraju obserwowano wschody zbóż ozimych; na terenach, gdzie występowało przesuszenie gruntu wzrost roślin był powolny. Zboża wysiane we wrześniu rozpoczęły fazę krzewienia. Niedobór opadów w tym okresie był przyczyną pogorszenia się stanu trwałych użytków zielonych.

Występujące na początku listopada ochłodzenie oraz opady śniegu, a rejonami deszczu ze śniegiem spowodowały przejściowe zahamowanie procesów życiowych roślin. Znaczne spadki temperatury były krótkotrwałe i nie spowodowały uszkodzenia upraw. Utrzymująca się w drugiej i trzeciej dekadzie listopada wysoka jak na tę porę roku temperatura powietrza i gleby wpłynęła na przedłużenie sezonu pastwiskowego i wegetacji roślin. Pogłębiający się od września brak wilgoci w glebie utrudniał prace przedsiewne, siew, kiełkowanie oraz wzrost i rozwój ozimin, jednak długa i ciepła jesień zrekompensowała skutki występowania niedoboru wilgoci w glebie. Rośliny w końcowej fazie jesiennego wzrostu były bardzo dobrze wyrosnięte i rozkrzewione.

Stan zasiewów zbóż ozimych pod zbiory 2007 r. przed wejściem w stan zimowego spoczynku był lepszy niż w analogicznym okresie roku poprzedniego. Oceniono go na 3,4 – 3,7 stopnia kwalifikacyjnego (w roku poprzednim 3,2 – 3,3 stopnia). Najwyżej oceniono stan plantacji pszenicy ozimej, najniżej stan upraw ozimych mieszanek zbożowych.

W przekroju terytorialnym stan plantacji zbóż ozimych był bardzo zróżnicowany. Oceny stanu poszczególnych gatunków zbóż ozimych wahały się:

- dla pszenicy od 2,9 stopnia kwalifikacyjnego w województwie śląskim do 4,5 w województwie pomorskim,
- dla żyta od 3,0 stopnia kwalifikacyjnego w województwach: opolskim, podkarpackim i świętokrzyskim do 4,5 w województwie pomorskim,

- dla jęczmienia od 3,0 stopnia kwalifikacyjnego w województwach podkarpackim i świętokrzyskim do 4,5 stopnia w województwie pomorskim,
- dla pszenżyta od 3,0 stopnia kwalifikacyjnego w województwach: podkarpackim i świętokrzyskim do 4,5 stopnia w województwie pomorskim,
- dla mieszanek zbożowych od 2,9 stopnia kwalifikacyjnego w województwie opolskim do 4,0 w województwie lubelskim.

Plantacje rzepaku i rzepiku ozimego oceniono na 3,7 stopnia kwalifikacyjnego tj. na 0,5 stopnia wyżej niż przed rokiem. Oceny stanu plantacji wahały się od 3,2 stopnia w województwie lubelskim do 4,5 stopnia w województwie pomorskim.

Tabl. 1. Ocena stanu zasiewów ozimin w listopadzie

Wyszczególnienie	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
	W stopniach kwalifikacyjnych ^{a)}						
Pszenica	3,7	3,6	3,5	3,6	3,7	3,3	3,7
Żyto	3,7	3,5	3,4	3,7	3,6	3,3	3,5
Jęczmień	3,7	3,5	3,4	3,6	3,6	3,2	3,6
Pszenżyto	3,6	3,5	3,5	3,6	3,7	3,3	3,6
Rzepak	3,7	3,5	3,4	3,6	3,7	3,2	3,7

a) Stopień „5” oznacza stan bardzo dobry, „4” – dobry, „3” – dostateczny, „2” – słaby, „1” – zły, klęskowy.

Przebieg warunków agrometeorologicznych w okresie zimy 2006/2007

Przebieg pogody w grudniu i styczniu nie stwarzał większych zagrożeń dla upraw ozimych. Utrzymująca się w grudniu wysoka jak na tę porę roku temperatura powietrza, osiągająca w pierwszej dekadzie miesiąca powyżej 10°C podtrzymywała wegetację roślin. Występujące w II połowie grudnia spadki temperatury powietrza przy powierzchni gruntu, dochodzące do – 10°C były krótkotrwałe i nie spowodowały nadmiernego wychłodzenia gleby. Temperatura gruntu na głębokości węzła krzewienia utrzymywała się wówczas powyżej wartości krytycznych dla roślin. Występujące w całym kraju w połowie trzeciej dekady miesiąca znaczne spadki temperatury powietrza i miejscami intensywne opady śniegu zahamowały wegetację roślin powodując ich wejście w stan zimowego spoczynku. Spadki temperatury powietrza przy gruncie, dzięki zalegającej prawie w całym kraju pokrywie śnieżnej nie spowodowały strat w uprawach. Występujące w styczniu silne, porywiste wiatry

przy ujemnej temperaturze powietrza lokalnie mogły powodować przemieszczanie śniegu, odkrywanie roślin i ich wysmalanie.

W lutym występujące głównie we wschodniej i północno-wschodniej Polsce spadki temperatury powietrza przy gruncie do -15°C , dzięki zalegającej dość grubej pokrywie śnieżnej nie spowodowały uszkodzenia ozimin. Lokalnie w lutym uszkodzenia mogły powodować dobowe wahania temperatury powietrza powodujące rozmarzanie i zamarzanie wierzchniej warstwy gruntu.

Przebieg pogody w I dekadzie marca przyczynił się do ruszenia wegetacji w zachodniej części Polski, a dalsze ocieplenie i słoneczna pogoda w II dekadzie tego miesiąca wywołała ruszenie wegetacji na obszarze całego kraju. W tym czasie rozpoczęto powszechnie wiosenne prace polowe, a od połowy drugiej dekady marca i w III dekadzie marca prowadzono siew owsa, pszenicy jarej i jęczmienia jarego.

Tabl. 2. Temperatura powietrza i opady w okresie od jesieni 2006 r. do wiosny 2007 r.

Wyszczególnienie	<i>Średnia krajowa temperatura powietrza</i>		<i>Średnie krajowe sumy opadów</i>	
	$^{\circ}\text{C}$	odchylenie od normy ^{a)}	mm	% normy ^{a)}
JESIEŃ ^{b)} 2006				
Wrzesień	15,9	3,0	31,7	55,5
Październik	10,8	2,5	33,2	75,4
Listopad	6,0	3,0	60,2	143,1
ZIMA ^{b)} 2006/2007				
Grudzień	4,0	4,1	28,9	69,9
Styczeń	3,6	5,3	83,1	259,9
Luty	0,2	1,1	37,8	140,7
WIOSNA ^{b)} 2007				
Marzec	6,2	3,5	43,1	125,3

a) jako normę IMiGW przyjmuje od 2002 r. średnie z lat 1971-2000 b) średnie miesięczne. /obliczenia GUS na podstawie danych IMiGW/.

Wyniki badań polowych

Z badań polowych przeprowadzonych w marcu wynika, że uprawy ozime przetrzymały bardzo dobrze. Strat zimowych na ogół nie obserwowano, lokalnie niewielkie uszkodzenia roślin spowodowane były:

- wymoknięciem roślin w zastoiskach wodnych,

- wysmalaniem roślin na skutek silnych wiatrów (powodujących przenoszenie śniegu, odkrywanie roślin i ich uszkodzenie),
- dużymi amplitudami temperatur między dniem i nocą,
- wystąpieniem chorób grzybowych.

Według wstępnej wiosennej oceny stanu upraw zdecydowanie wyższa od ubiegłorocznej jest obsada roślin żywych i kielkujących na 1 m² wszystkich upraw ozimych. Liczba roślin żywych na 1 m² wynosiła dla:

- pszenicy ozimej – ok. 450
- żyta – ok. 330
- jęczmienia ozimego – ok. 365
- pszenżyta ozimego – ok. 345
- rzepaku ozimego – ok. 86

W badanych próbach polowych udział roślin żywych i nasion kielkujących wyniósł w bieżącym roku dla pszenicy ozimej – 96,3% (o 3,2 pkt więcej niż w roku ubiegłym), dla żyta – 94,5% (o 3,3 pkt więcej), dla jęczmienia ozimego – 94,2% (o 4,5 pkt więcej), dla pszenżyta ozimego – 93,9% (o 0,8 pkt więcej niż w roku ubiegłym), a dla rzepaku ozimego – 90,0% (o 6,6 pkt więcej). Wyniki badań polowych wskazują, że rośliny przezimowały bardzo dobrze.

Ocena przezimowania drzew i krzewów owocowych oraz plantacji jagodowych

W okresie bardzo łagodnej zimy 2006/2007 nie odnotowano uszkodzeń w uprawach sadowniczych i na plantacjach truskawek. Z powodu znacznego ocieplenia w marcu, wznowienie wegetacji było bardzo przyspieszone. Na przeważającym obszarze kraju kwitnienie drzew owocowych rozpoczęło się już w kwietniu. Przymrozki występujące na przełomie II i III dekady kwietnia uszkodziły w niektórych rejonach kraju kwiaty na drzewach owocowych, zwłaszcza czereśni, moreli i brzoskwiń.

* * *

Ostateczna ocena strat zarówno zimowych, jak i wiosennych oraz ocena stanu zasiewów zostanie przeprowadzona w II połowie maja br.